

COMPETENȚĂ ȘI CREATIVITATE ÎN PRACTICA LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE

Caiet de lucru pentru clasa a V-a

**Cartea Românească
EDUCATIONAL**

Cu dragoste pentru oameni și cărți

CAPITOLUL I

Cartea și cititorul	7
----------------------------------	---

Ortoepie și ortografie

Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic

Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală

Corespondența sunet-literă. Silaba. Accentul

CAPITOLUL II

Experiențe de lectură	29
------------------------------------	----

Vocabularul

Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor

Categorii semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical

Enunțul și propoziția (Enunțuri assertive, interogative, exclamative, imperative. Tipuri de propoziții)

CAPITOLUL III

Textul narativ literar	53
-------------------------------------	----

Verbul. Moduri verbale: indicativul și imperativul

Timpurile modului indicativ. Timpuri simple și compuse

CAPITOLUL IV

Textul narativ nonliterar	75
--	----

Verbul. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (*a fi, a avea, a vrea*)

Forme verbale nepersonale (infinitivul, participiul)

CAPITOLUL V

Textul descriptiv literar	97
--	----

Substantivul: genul, numărul. Tipuri de substantive: comun, propriu

Categoria determinării: articolul hotărât și nehotărât

Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv + atribut)

Prepoziția

CAPITOLUL VI

Textul descriptiv nonliterar	121
---	-----

Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul

Gradele de comparație. Articolul demonstrativ

CAPITOLUL VII

Textul multimodal	145
--------------------------------	-----

Pronumele (personal și de polițe)

Numeralul (cardinal și ordinal)

CAPITOLUL VIII

Textul explicativ	175
--------------------------------	-----

Predicatul verbal. Subiectul exprimat (simplu și multiplu)

Acordul predicatului cu subiectul. Atributul

CAPITOLUL IX

Elemente de construcție a comunicării	199
--	-----

CAPITOLUL X

Modele de subiecte pentru pregătirea lucrărilor semestriale	257
--	-----

CAPITOLUL XI

Teste complexe pentru pregătirea olimpiadelor și a concursurilor.....	281
--	-----

BIBLIOGRAFIE.....	303
--------------------------	-----

Cuvânt înainte

Seria de lucrări pe care le reunim, generată din ideea de "Nova Didactica" încearcă exact ceea ce sugeră numele său: să aducă în clasa I și în clasa II-a, prin mijloacele sănătoase ale limbajului românesc, cunoștințe și abilități de cunoaștere și beneficiile statelor eleme-

Cartea și cititorul

Ortoepie și ortografie (Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic.

Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală.

Corespondența sunet-literă. Silaba. Accentul)

● Citește cu atenție textul de mai jos și apoi răspunde cerințelor.

Dar să mă întorc la prima mea carte. Cu „Foarte gras fără nas” lucrurile au stat cam așa...

Într-o seară, tata a venit acasă cu o carte frumos colorată în paginile căreia se lăfăia un bob de mazăre cu ochi, gură și tot ce mai trebuia pentru a semăna cu oamenii. Îi lipsea însă ceva și de aceea se numea „Foarte gras fără nas”, cum aveam să aflăm de la mama, care a început să ne citească din aventurile bobului de mazăre. Fratele meu și cu mine ascultam cu gurile căscate și nu încetam să ne minunăm cum de trăiește bobul de mazăre asemenea nouă... Și bineînțeles râdeam cu poftă de numele lui. Of, și când s-a despărțit de frații cu care locuia în păstaie... și când s-a rostogolit pe scări și s-a pierdut de ai lui... Dar să nu credeți că a sfârșit într-o cratiță, nu, bobul nostru de mazăre a avut noroc, pentru că, după ce a rătăcit prin lume, și-a regăsit familia și bucuria bobilor și a boabelor în neamul său cred că mai continuă și astăzi.

Însă, aşa cum știți și voi, prima carte citită cu ochii mamei, ai bunicii (și aici îi puteți adăuga pe toți cei care ne-au iubit și și-au petrecut timpul cu noi când eram mici) nu se citește o singură dată, ci se recitește iar și iar până ni se scrie în minte și putem să o îngânăm sau să o scriem singuri.[...] Nu știu de ce nouă, adică mie, Rodica, și fratelui meu, Mircea, ne plăcea foarte mult „Foarte gras fără nas” și-l ceream mereu înainte de culcare.

Ne aşezam în pat, cu mama între noi, în aşa fel încât să vedem ce e acolo în carte – deși știam desenele pe dinafara – și cuvintele își începeau legănatul. O veioză cu lumină galbenă venea de undeva, din spate, și ne ținea în cercul ei de vrajă și, uite-așa, ne trezeam a doua zi dimineața la o altă lumină, cea a soarelui și a jocului cu copii. Și tot așa, seară de seară, de la o lumină la alta, am crescut și am început să citim cu ochii noștri.

(Rodica Zane, *Lectura în trei, în doi, de unul singur*)

❖ Provocările textului

- a. Identifică patru cuvinte-cheie din textul citat.

- b. Precizează, într-un enunț, tema textului.

- c. Transcrie patru secvențe care ilustrează diferite forme de lectură.

❖ Aventura scrisului

Relatează cea mai frumoasă experiență de lectură pe care ai trăit-o până acum, având în vedere faptul că lectura se face *în trei, în doi, de unul singur.*

❖ Cultivarea limbii române

a. Ordonează alfabetic cuvintele: *carte, bobul, bucuria, bobilor, boabelor, bunicii, culcare, cercul.*

b. Stabilește numărul de litere și de sunete pentru fiecare cuvânt dat.

paginile: .....

bunicii: .....

plăcea: .....

cercul: .....

c. Subliniază seria în care toate cuvintele sunt corect despărțite în silabe.

a-ven-tu-ri-le, fa-mi-lia, ve-io-ză, noş-tri;

a-ven-tu-ri-le, fa-mi-li-a, ve-i-o-ză, noş-tri;

av-en-tu-ri-le, fa-mi-li-a, ve-io-ză, noş-tri;

a-ven-tu-ri-le, fa-mi-li-a, ve-io-ză, noş-tri.

d. Completează tabelul, indicând felul sunetului *i* din cuvintele selectate.

cuvântul selectat	cărți	vocală	semivocală	<i>i</i> șoptit
<i>păstorie</i>				
<i>scări</i>				
<i>lumină</i>				
<i>jocului</i>				

❖ **Comunicarea cu celălalt**

Imaginează-ți că discuți cu cei doi copii, Rodica și Mircea, despre faptul că le placea mult cartea *Foarte gras fără nas* și de aceea cereau să li se citească din ea înainte de culcare. Notează 6-8 replici din acest dialog.

❖ Deschideri interculturale

Recomandă unui prieten din altă țară o carte care îi-a marcat copilăria.

❖ Exercițiu de creativitate

Ești scriitor pentru copii și încerci să reconstituie aventurile lui *Foarte gras fără nas*. Redactează un text de 10-15 rânduri, imaginându-ți ce ar fi putut povesti bobul de mazăre care, după ce a rătăcit prin lume, și-a reeqăsit familia.

Mihaela-Dumitrița Bahman

Varianta 2

- Citeste cu atentie textul si rezolvă cerintele.

Întâmplarea a făcut că niște oameni își cam căutau de treabă, și-atunci și-au zis ei: hai să facem o carte! Mai făcuseră, e drept, și altele, dar s-au gândit că acum or să facă o carte altfel. Adică, mai altfel. Pentru că fiecare carte este altfel decât altfel de cărți, făcute sau nefăcute. Să fie, s-au hotărât ei, o carte pentru copii. Cărți pentru copii mai făcuseră însă. Ce era de făcut?

În acest moment al poveștii, trebuie să mărturisesc, se simțeau ei, oamenii aceia, ca elevul scos la tablă cu lecția neînvățată. Noroc că s-a găsit de pe undeva, de prin ultima bancă să le susțină o voce: „C hematii Întâmplareal”

„Peste puterile noastre!” – s-au speriat oamenii aceia. Și-au dat fuga după ajutoare: o pălărie, vreo două duzini de copii înimoși și curioși, cam tot pe-atâția însă mai crescuți și ascuțiti în condeie – scriitori, ce mai! – și mai multe biletele, bune de mâzgălit pe ele. Și-au pus ei câte-un cuvânt pe fiecare petic de hârtie, și-au vârât peticele în pălărie!

Aşa! Le-au scos pe bilete de acolo de unde erau, două câte două, să nu rămână
vreun cuvânt stinşer şi bosumflat şi le-au pus aşa, perechi-perechi, în braţele alungite-n
condeie scriitoriceşti zicând: „Să se facă poveste! Carte să se facă!” Şi s-au pus pe aşteptat.

Şi uite-aşa, cuvânt cu cuvânt, poveste din poveste, carte s-a făcut. Tare s-au mirat
oamenii aceia! S-au strâns deoparte, şuşotind. Am tras şi eu cu urechea şi bag mâna-n foc
c-am auzit: „Nu cumva, cât ne vânzoleam noi cu peticele şi copiii şi copilele, Întâmplarea
ne-a tras clapa şi s-a-ntâlnit cu Întâmplătorul?”

(Liviu Papadima, *Ce poți face cu două cuvinte*)

❖ Provocările textului

- a. Enumera patru cuvinte-cheie ale textului.

- b. Formulează într-un enunț ideea centrală a textului.

- c. Care este metoda propusă, în text, pentru realizarea cărții?

- d. Explică, în 3-5 rânduri, sensul enunțului: *În acest moment al poveștii, trebuie să mărturisesc, se simțeau ei, oamenii aceia, ca elevul scos la tablă cu lectia neînvățată.*

❖ Cultivarea limbii române

- a. Rescrie, din primul paragraf al textului:

două cuvinte monosilabice:

---

două cuvinte plurisilabice:

- b. Ordenează alfabetic toate cuvintele: *întâmplare, bancă, învățătură, stinşer, petic, pălărie, condeie, cuvânt, carte.*

- c. Încercuiește litera **A** dacă apreciezi că afirmația este adevărată sau **F** dacă apreciezi că este falsă.

Cuvântul *stingher* are opt litere și șase sunete. A/F

Cuvântul *facem* are cinci litere și cinci sunete. A/F

Cuvântul *scriitoricești* are cinci silabe. A/F

- d. Alcătuiește două enunțuri folosind cuvântul *copii*, în care acesta să aibă sensuri diferite, prin schimbarea accentului.
- .....
- .....

❖ Aventura scrisului

Alcătuiește o compunere, de 100-150 de cuvinte, în care să-ți prezintă opinia despre modalitatea propusă pentru realizarea unei cărți.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

❖ Comunicarea cu celălalt

Imaginează-ți că discuți cu unul dintre colegii tăi despre *Întâmplare*. Scrie, în 6-8 replici, conținutul discuției.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

❖ **Exercițiu de creativitate**

Ești unul dintre cei care vor participa la scrierea cărții. Imaginează-ți că ai extras din pălărie cuvintele *lacrimă* și *păstorie*. Scrie un text de 10-15 rânduri, care să constituie, eventual, parte a cărții propuse de Liviu Papadima.